Рік II. ч. 90. (246) Середа, 30. квітня 1941. Ціна 30 сот.

КРАКІВСЬКІ ВІСТІ

Щоденник, виходить кожного дня, крім неділь і свят

АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-39
РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. — Тел. 104-81

„Krakauer Nachrichten" — Tageszeitung.
Administration: Reichsstrasse 34.
Schriftleitung: Orzeszkowagasse 7.

ПЕРЕДПЛАТА в краю і за кордоном: місячно . . . . . 6 зол.
Курс 1 нім. марки = 2 зол., 5 чеських корон = 1 зол., 5 слов. кор. = 1 зол.

Знищено 100 літаків
і 38 ворожих кораблів

БЕРЛІН, 29. IV. — **Головне Командування Німецьких Збройних Сил подає:**

Як про те вже повідомили надзвичайні комунікати — німецьке летунство нищило англійські кораблі, стягнені на морі між **Піреєм** і **Кретою** для транспорту побитих британських військ і воєнного матеріялу. І так 26. ц. м. німецькі летуни затопили на грецьких територіяльних водах **11 ворожих** кораблів загальної містоти **48.000 тон**, і ушкодили бомбами один британський кружляк на північ від **Крети** та **19** інших кораблів. Частину тих кораблів можна вважати пропащими. 27. IV. німецьке летунство затопило один кружляк та один торговельний корабель містоти 5.000 тон і поважно ушкодило **2** інші кружляки та **12** торговельних кораблів. Пляново відбуваються дії німецької армії, що очищує решту середньої **Греції** і **Пельопонез**. Ескадри німецького летунства вдатно заатакували ворожі боєві сили в околиці **Арґос на Пельопонезі**.

У Північній Африці ворожі випади з Тобруку заломилися. Ворог потерпів поважні втрати. Німецькі та італійські спадні літаки заатакували 27. ц. м. під охороною ловецьких машин становища британської артилерії біля **Марса Матрук**. Влучні бомби примусили дві ворожі батерії замовкнути. В одній пристані на острові **Мальті** німецькі літаки знищили 4-х моторовий британський водолітак типу Сандерленд.

Вчора та минулої ночі німецьке летунство, що діє на морі довкола Англії, затопило 2 торговельні кораблі загальної містоти **11.000 тон** і поважно ушкодило 5 інших торговельних кораблів.

При сприятливій погоді німецькі боєві літаки бомбардували останньої ночі корабельні майстерні й портові обекти у **Портсмавтсі**. Розривні й запальні бомби спричинили величезну руїну, особливо на терені державної корабельної майстерні. Опісля німецькі літаки заатакували портові міста у **Корнвалії** на південно-східньому побережжі Англії.

28. ц. м. 2 ворожі боєві літаки використали низькі й густе захмарення. Тому то їм вдалося вдертися над західню **Німеччину**. Від вибуху бомб на терені одної фабрики згинуло кілька осіб, або вийшло з ранами. У висліді незначно ушкоджені будинки, але ті шкоди не спричинили припинення продукції.

Останньої ночі не було ніяких ворожих боєвих дій над тереном Німеччини.

У часі між 23. — 27. ц. м. ворог утратив загалом **100 літаків**. З того у летунських боях зістрілили **26** машин, **8** зістрілила морська артилерія й лекші морські кораблі, 3 зістрілила протилетунська артилерія, 3 літаки знищили на землі. В цьому часі пропало 9 німецьких літаків.

Ґен. Ґубернатор над Сяном

КРАКІВ, 29. IV. — **Ґенеральний Ґубернатор міністр д-р Франк**, у товаристві державного підсекрет. Кундта, керманича Зенфтлебена, заступника головного керманича Шалька, ґубернатора д-ра Вехтера, президентів Ґертайса й Вестеркампа, як також трьох звязкових старшин армії, відбув подорож до східнього кордону Генерального Ґубернаторства **у краківському дистрикті**. Притому оснував він у Нім. Перемишлі партійну школу, віддавна пляновану, та призначив площу під будову дальших будинків школи.

До Нім. Перемишля прибув Ґен. Ґубернатор 25. IV. На двірці привітав його посадник міста д-р Ґан. Опісля д-р Франк оглянув площу на Вайнберґу, призначену під будову школи. Після передачі будинку для потреб партійної школи підкреслив міністер д-р Франк, що ця школа має бути забороном німецькости й націонал-соціялістичного світогляду на найбільш на схід висуненому терені Ген. Ґубернаторства. Потім д-р Франк оглянув місто, м. ін. лікарню, німецьку гімназію та вкінці німецький міський театр.

Чергового дня, 26. IV., виїхав Ґен. Ґубернатор здовж Сяну до **Сянока**, де привітав його крайсгавптман д-р Шаар. Після короткого побуту в Сяноці поїхав він здовж кордону аж до південно-східнього кута, що межує з Мадярщиною.

На цілому шляху, що вів крізь села, замешкалі українцями, українське населення вітало з захопленням представника Фірера. При вїзді й виїзді до сіл були тріюмфальні ворота з німецькими й українськими прапорами. Населення, уставлене біля тріюмфальних воріт і здовж вулиць, вітало радісно й спонтанно Ґен. Ґубернатора.

Третього дня своєї подорожі д-р Франк оглянув повіт **Ясло**, з його нафтовими шибами.

Зайняття Корфу

РИМ, 29. IV. — **Головне Командування Італійської Армії подає:**

Летунські відділи й чорні сорочки заняли ранком 28. IV. острів **Корфу**.

На фронті під **Тобруком** у Киренаїці ворог перевів новий випад, але мусів відступати з великими втратами. Ескадри італійських та німецьких спадних літаків заатакували ворожі батерії, самоходи й табори в **околиці Тобрука**.

У східній Африці ворог натискає, але його здержують по геройськи італійські війська. Місто **Дессіє** евакуоване. Ворожі атаки в районі **Аляги** відбиті.

Одно з італійських підводних човнів під проводом командора-підпоручника Тодора Сальватора затопило на Атлянтійському океані ворожий помічний кружляк містоти **10.000 тон**.

Чи ви знаєте її...

Краків, 29. квітня 1941.

Чи ви знаєте її, оцю нашу сільську дітвору, що її весняне сонце вивабило із задушливих хат, як тих пчілок з забитого наглухо на зиму темного вулика? Чи ви направду знаєте її?

Ви навіть не бачите, не спостерігаєте її, таксамо, як не спостерігаєте каміння, вибоїн, калюж на сільській дорозі, як не спостерігаєте тих верб, що ростуть по наших селах замість розкішних садів, тих кропив по городах, замість квітів та пишної городовини, яку наша багата земля здібна видати в кожній частині нашої батьківщини... Не спостерігаєте й нашої сільської дітвори, її важкої, просто трагічної долі, бо вона належить до тих аксесорій нашого села, що їх заставили ви, відколи сягає ваша память, та яку ви, дбайливо заховану, по традиції гадаєте віддати нашим прийдешнім поколінням.

Але наше століття — це століття дослідів, студій у всіх ділянках знання. Спробуймо ж відкрити й дослідити найцінніше наше добро, наш майбутній цвіт народу, нашу силу, нашу надію, нашу сільську дітвору.

Приходить вона на світ у найнегігієнічніших умовинах, які можна собі уявити, і зразу попадає в руки безжалісного інквізитора, забобонної, темної сільської „баби". Без сорочини, кладуть немовля на стару хустку, на шмати й витягають „наструнко", щоб виросло просте: ручки „по швам", а щоб не витягнуло, треба завернути добре назад аж під плечики. Ніжки витягнені й нещасне мучиться, сповите повивачем туго, як патичок. Кричить? Хай собі кричить! Ще не перестало? Колиши, добре, високо, аж затуманіє і вкінці, знесилене, засне.

Мама, направду добра, сердечна мама, жалує дитину, плекає, як тільки пробудиться, заплаче. Що-годинки, що пів-години навіть, а вночі то вже „під боком" цілу ніч. Як же мами нема вдома, занята роботою чи де вийшла, тоді „опікунка", пяти-шостилітня сестричка теж має наказ погодувати, як тільки заплаче, борщиком, картопляною юшкою, підогріваним, а то й підкислим, молоком, найважніше, щоб дитина не була голодна... Бувають і такі добрі батьки, що не жалують немовляті й пару капель горівки, „щоб було сильне, здорове".

Чи ви бачили коли сільське немовля взимі на дворі, у візочку чи на руках батька-матері? Не тільки немовля, але всі малі діти є цілу зиму вязнями сільської перелюдненої, ніколи не провітрюваної, запханої різними ґратами хати. Через це „плекання" майже половина наших немовлят й малих діток переноситься в кращий світ, де нема „ні болізні, ні печалі".

Котрі ж такі вже витривалі, що перетривають ці злидні, то, набавившись рахіту, довго повзають на чвораках по глиняній долівці, в порохах, у болоті, враз із квочкою з курятами й іншими звірятами, жадне напна дитина обдряпує стіни, їсть глину. Якже ж уже виходиться й діждеться тої радісної днини, що може вибігти надвір, то

бачите те бідне створіннячко, але все ще не помічаєте, яке воно: бліде, як рослина виросла в пивниці, рахітичне; вигнуті ніжки, здеформований череп, „курячі" груди, животик-видутий, газбузуватий від пісної бульби, вареної капусти, без здорової вітамінової їди. А що овочів-сировини дитині конечно треба, інстинкт пре цю нещасну дітвору в чужі городи (бо мама зі страху, що „діти все обнесуть", не сіє моркви, не садить горошку, редькви і т. п.!), в чужі сади (бо своїх теж звичайно коло хати нема), обідає все зеленцем та... хворіє на червінку. Крім тої „користи" сільська дітвора дістає при цьому перші лекції злодійства. Хто в дитячих літах мусів ратувати своє здоров'я й життя викраданням овочів та городовини по чужих городах і садах, той у пізніших літах зуміє в потребі заглянути до чужого городу, поля, а далі курника та комори.

Все літо оця нещасна дітвора, залишена сама собі — дичіє та голодує, бо на перелідвку й мати не все знайде що поживного дати зїсти, а що казати в той час, коли вона цілими днями в полі, на роботі...

І от тій нещасній нашій дітворі всміхається на той літній найгірший для неї час, надія, якої вона досі не мала: надія на опіку, на провід, на доживлення в тому найскрутнішому часі на селі. Німецька влада, що так гаряче опікується своєю дітворою, хоче нам в тому великому ділі помогти! Наша бідна, але на причуд здібна, легка до ведення, талановита дітвора, може за час літньої опіки в дитячому садку дістати основи морального й фізичного здоровля! Треба тільки, щоб усі: молодь усіх сфер, жіноцтво села й міста, покинула свою байдужність та почула, що вона зобовязана цей свій святий народній обовязок сповнити. Чи зрозуміє це наше жіноцтво? Побачимо! Побачимо, чи ті, що живуть на селі: учительки, дружини священиків та їх доньки зрозуміють, що їх обовязком є зайнятися, чи бодай поцікавитися і помогти в оснуванні та веденні садочка. Побачимо, чи й у тих, що дармують, або „з засадничих причин" відсуваються від громадянської праці (бо хтось комусь в УДК немилий!), знайдеться стільки відваги, щоб узяти на свою совість важкий гріх злочину супроти дітей рідної нації. Побачимо, чи багато знайдеться жінок патріоток, правдивих патріоток, що при всіх домашніх і службових обовязках зуміють знайти час, щоб узяти участь в цій роботі величезної народньої ваги. Тисячі нещасної сільської дітвори чекають на відповідь: на своє визволення,—на свій рятунок, або засуд. Вони в руках нашого свідомого жіноцтва!

О. Кисілевська.

Імперіялізм і народи Азії

Містимо цю надіслану нам статтю, як цікавий покажчик підходу до далеко-східніх проблем, японського автора. Стаття дещо скорочена з технічних причин. — Прим. Ред.

Взаємини Азії й Европи, яких характеристичною рисою є боротьба їх культур, різко відрізняються від взаємин Европи й Америки, де, особливо в початках, познався переважаючий вплив европейської культури на американську культуру. Тісніший звязок Европи й Азії відбувався ще в старовинній історії, коли, нпр., імперія Олександра Македонського включала в себе Індії — серце Азії, або, навпаки, коли воїни Джінґісхана завойовували значну часть Европи.

Відношення Европи до американського континенту було зовсім інше. Це було відношення вищого до нижчого: Европа завойовувала Америку після її відкриття Колюмбом, не тільки зброєю, але й економічно, а наступ Европи на Азію в часи Колюмба виливався у форму боротьби капіталістичної культури з культурою февдалізму. Европейська експансія, стрінувши в Азії значну культуру й збройну силу, змушена була розвиватися там всякими замаскованими способами, при помочі підкупів, спекуляцій, обманів, орґанізації внутрішніх міжусобиць і навіть воєн; саме в таких формах виявлялась европейська політика кольонізації Азії.

Виїмком, що пригадує аналогічне проникання Европи в Америку, являється підбій в XVII—XVIII. в. Сибіру Росією, котра, таксамо як і Америка, була заселена нечисленними тубильцями, дуже низького ступня культурного розвитку. Москалі, головно пошукувачі дорогих шкур, посувалися на схід по сибірськ. просторах, не зустрічаючи майже ніяких перешкод і спротиву. Першу перешкоду зустріли вони на китайській границі на Амурі, а потім, при дальшому посуванні на південь по східньому краю Сибіру — на побережжі північної частини Тихого Океану. На перешкоді стала культура Азії.

Одначе культура Азії, особливо чотиритисячелітня культура Індій і Китаю, через свою закостенілість, не могла стати успішним засобом боротьби з капіталістичною культурою. Поширення европейського впливу на Індії і їх кольонізація в XVII і XVIII. ст., як теж завершення під кінець XIX. ст. пів-кольонізації Китаю являється перемогою европейської культури над азійською. Півкольонізація Китаю здійснюється при помочі торгівлі, що її піддержували збройною силою, чи пак нерівними договорами, котрі узаконили консульські суди, низькі мита, права аренди й так звані смуги впливів. Таким чином, більша частина Азії — від її західньої границі в Туреччині до східньої границі Сибіру на побережжі Тихого Океану — стала кольонією або півкольонією Европи. Одна тільки Японія із усіх держав Азії зберегла свою самостійність.

2

Проникання Европи в Азію — це імперіялізм Европи. Цей імперіялізм наступав на Азію з трьох боків: з півночі, з півдня і з південного заходу. З огляду на те, що північний шлях своїм ґеографічним положенням знаходиться в монопольному посіданні Росії, зовсім природно було, що цей імперіялізм, що наступав по сибірських просторах, являвся імперіялізмом царської Росії. Південний шлях, в протилежність до північного сухопутнього, являється морським шляхом. Васко-де-Гама, обійшовши південне побережжя Африки — ріг Доброї Надії, доплив до Мадраса (в Індіях) при кінці XV ст. В той час кольоніяльними імперіями були Портуґалія та Еспанія, котрі договорилися були про розділ впливів в кольоніяльних краях: Еспанії припадала Америка, Портуґалії — східня частини Африки. Вслід за Портуґалією за ріг Доброї Надії прийшли Голяндія, Франція й остання — Англія. Між цими трьома потугами почалася боротьба за геґемонію в південній частині Тихого Океану і в Індійському Океані. Перемогла Англія. Сила на морях і найбільше розвинена промисловість були тими основними засобами, завдяки котрим Англія осягнула перемогу в Азії і в Америці. Англія встановила систему свого володіння над сімома морями й поширила свої кольоніяльні простори. Експльоатація кольоній в сімох морях дала кріпкі підвалини англійській економіці. Можна сказати, що Англія досягнула геґемонії над світовою економікою виключно завдяки експльоатації своїх величезних кольоніяльних просторів. „Імперія, в якій не заходить сонце" — це значить імперія, в якій нема ні години, щоб не експльоатували. Для збереження осягненого положення англьосаси придержуються глибоко реальної політики в усіх її формах. Тоді, як у своїй метрополії вони кричать про справедливість і свободу народу, в кольоніях важкі бомбовози бомбардують примітивно озброєних тубильців: підчас здійснювання ними в Китаю „політики культури", в Індіях проводиться „політика темноти". Але англьосаси не обмежуються тим, що гнучкою політикою стараються зберегти свої кольонії; вони використовують і самостійні держави. Щоб перешкодити дальшому посуванню Росії на південь Азії, Англія підписала була союз із Японією, і остання, в цілях власної державної безпеки, цей наступ Росії припинила.

Одначе, як тільки японські впливи на азійському континенті стали кріпшати, Англія розірвала свій союз із Японією і спільно з Америкою почала на неї натискати. Взагалі можна сказати, що геґемонія европейського імперіялізму в Азії переводиться обєднаними силами двох англьо-саксонських ґруп, що діють із обох берегів Атлянтійського Океану. Хоч Голяндія й Франція теж мають в Азії голяндську Індію й французький Індо-Китай, але вони, без сумніву, грають ролю попутчиків англьо-сасів. Вирішення питання якраз англьо-саксонської геґемонії в південних і південно-західніх частях Азії є одною з найбільших проблем Азії.

Метода „давати й брати" являється політикою Англії й Америки, але між ними існує деяка різниця. Англія — держава, що вдержується завдяки експльоатації кольоній, ветеран, що володіє кольоніями в 7-ох морях; Америка — молода держава, виросла вона з кольонії Англії, розпоряджає великими запасами й ринками внутрі. Під самий кінець XIX. ст. ЗДПА устами Джона Гея проголосили супроти Китаю принцип т. зв. „відкритих дверей" і „рівности можливостей". Принцип цей, хоч назовні виглядає дуже справедливим, в дійсності таїв у собі бажання Америки надолужити втрачене. Договір девяти держав — це продовження тої самої політики.

(Далі буде).

НЕДОВОЛЕННЯ В АВСТРАЛІЇ ПОСТІЙНО РОСТЕ

ШТОКГОЛЬМ, 29. IV. — Телеграми англійських та американських щоденників однозгідно доказують, що між австралійцями росте обурення з того приводу, що англійське командування кинуло більшу кількість австралійських та новозеляндських відділів на грецькі фронти. Між населенням кружляють вістки про те, що імперіяльні збройні сили потерпіли там поважні втрати. Все це виводить з рівноваги населення, особливо родини військових, що належать до австралійського експедиційного корпусу.

—o—

ВЕЛИКІ УСПІХИ НІМЕЦЬКОЇ ВИСТАВИ В ГЕЛЬСІНКАХ

ГЕЛЬСІНКИ, 29. IV. — Вистава німецького промислу в Гельсінках проходить дуже успішно. Досі відвідало її 50.000 осіб. Впродовж минулої неділі виставу відвідало 13.000 осіб.

З днем 1 травня — здержуємо висилку щоденника всім тим передплатникам відборцям, які залягають з передплатою.

За духовість Посяння

Посянська смуга на лінії Лежайськ, Переворськ—Ланцут, Динів — це одна з найбільш спольщених наших прикордонних околиць. Втрати наші чисельно на цьому відтинку сьогодні величезні. Є села чисто „польські", є села, де лишилось по 4—10 душ українців. Тільки в глибокій, сильно вже призабутій памяті живе згадка про колишнє українське обличчя цих земель.

Але коли брати під увагу **духовість** цих українських залишків, їхні привички, їхній спосіб думання й поведення, то наші втрати ще більші. Духовість цих людей (поза кількома одиницями!) пересякла мазурськими привичками, як недовірчивість, грубий матеріялізм, скупарство, завадійство. І жаль давить серце на спогад, що це наші брати, що це останки, бо решта стала просто поляками. Та це тільки прикмети одиничні; не менш великі втрати є й у **збірній духовості, — мові, звичаях.**

Дуже мало тут людей, що знають українську **мову**, а ще менше тих, що її вживають. На 44 сіл, де влітї 1940 р. мала свої читальні філія „Просвіти" в Ярославі, було тільки 7 сіл (15,8%), де наші люди говорили по-українськи, а були й такі села, де ніодин чоловік не вмів по-українськи ні читати, ні писати! Вправді є ще такі, що памятають рідну мову, є і такі, що від якогось часу вживають тільки матірної мови ходи, але багато, дуже багато таких, що вже не мають відваги заговорити по-своєму.

А **звичаї?** Майже ніяких звичаїв не залишилось, рідна вишивка, чи рідна пісня явились щойно в останіх роках. Ясно, що цей стан не охоплював Перемищини, ні цілої Радимнянщини, але частина Порохниччини, Лежайщини, Переворщини, не говорячи вже про Ланцут, були сильно приголомшені! За останній час зроблено вже багато в усьому! Багато затраченого віджило й відживає. Але до повного відродження ще далеко. Треба тим землям вернути їхнього духа, треба людей навчити мови, звичаїв! Під цим оглядом поляки не мають чим похвалитись. Максімум своєї „культурної місії" вони вже показали за час 20-ти літ. Нічим вона нікому не імпонувала. Відродження нашої духовости наглене відсунуло б з цих земель польщину на бік. Тільки до цієї праці треба більшої завзятости.

Щоб привчити населення до мови, треба конечно випускати цікаві книжки (можливо з посянськими мотивами) **і то з наголосом!** Наголос спричинює тутешнім уродженцям, навіть інтеліґентам, дуже великі труднощі. Такі видання конечні чейже й цілій Лемківщині й великій частині Холмщини. Треба би за всяку ціну побороти технічні трудноші й здобутись на видання з наголосами! Цього вимагає і школа, де часто сам учитель зле наголошує. Мова правильно наголошена є **гарніша й скорше її вчится!** В ділянці пісні є вже велике зрозуміння й робиться вже дещо.

Крім мови й пісні треба відновити тут **українські звичаї**. Давньоукраїнський **вертеп** з українськими колядками та віршами поширився би дуже скоро. **Гагілки, купальні звичаї**, чи **обжинки**, це щось таке чарівно гарне, що польські обичаї не мали б їм нічого путнього протиставити. Це саме торкається українських домашних звичаїв, як **св.Андріївський вечір**, чи **вечерниці**. Добре підготовлені (це дуже важне!) й виведені ці перлини нашої побутової культури мусіли б зробити своє.

Їх повинні всесторонньо опрацювати знавці нашого побуту й пристосувати до того, щоб їх вивести перед глядачами; орґанізатори ж освітньої праці, чи провідники молоді, зреалізували б це. Конечна при цьому більша кількість молоді й тому ці звичаї слід виводити на районових показах. Український танок і вишивка мають тут також своє слово.

Важним моментом у вихованні маси, такої мало свідомої, як Посяння, є не так реферат, як радше **голосне читання й продумана імпреза**; до першого потрібні конечно видання з наголосами, до другого побутові картини. Де того нема, там успіхи праці будуть завсіди малі.

І тому дивно стає, коли часом говорить селянам безліч навпів-наукових рефератів про зовсім абстрактні речі, коли — бо навіть таке буває(!) — втягається селян у гуляйпільську анархію, підриваючи в них не тільки довіря до дотеперішніх керманичів, але до всього українства, замість вернути тим околицям їх національну свіжість і життєвість та відчистити їхню засмічену духовість.

Нов. Ос.

ПРОТИАНГЛІЙСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В ГРЕЦІЇ

СОЛУНЬ, 29. IV. — Труслива втеча анґлійців з Греції викликала велике огірчення серед грецького населення. У багатьох місцях Греції прийшло до протианглійських **демонстрацій**. Батерії грецької артилерії на острові **Теос** обстріляли 2 англійські кораблі з військовими транспортами. Згадані кораблі хотіли причалити до берегів цього острову. Один анґлійський корабель поважно ушкоджений. Анґлійський контрторпедовець, що супроводив оба транспортовики, відповів вогнем і опісля відїхав. В одній місцевості в **Тесалії** грецьке населення вбило кількох анґлійських вояків, що покрали грекам різні речі. Поки німецькі військові відділи зайняли місцевість **Вольос**, грецьке населення уладило бешкети. Саме тоді анґлійські військові відділи всідали на кораблі.

—o—

— **АНГЛІЯ** скріплює свою середземноморську фльоту: З Гібральтару виплило багато англійських кораблів на Середземне море. До Александрії прибуло багато воєнних кораблів. З Шангаю відплила частина далеко-східньої фльоти. Її місце має заступити американська фльота.

НАТАЛІЯ САВЧЕНКО

У перші роковини смерти Софії Русової*)

(Продовження)

Знову вертаються вони до Києва, а через рік їдуть до Харкова, де Русову доручено описувати місто. Тут уже обоє попадають у вязницю і то за чужу справу. Бо це „Тарасівці" (таємна орґанізація, заложена д-м Липою в Полтаві 1891 р., що стреміла до національно-політичного визволення України) спровадили з Галичини українські книжки й попросили С. Ф. переховати їх деякий час.**)

Взимі 1895 р. Русови виїздять знову у Чернигів, а 1899—1901 рр. в Полтаву, де О. Олександрович дістає посаду керманича статистичного бюра ґуб. земства. Та в рр. 1901—1902 вибухають на Полтавщині й Харківщині селянські розрухи, російський уряд обвинувачує статистиків і міністр Плеве наказує Олександру Русову виїхати з Полтави.

Доля кидає на цей раз Русових у Петербург, де Олександер Олександрович одержує по своєму фаху посаду й тут ці вічні мандрівники осідають до 1908 р.

Дім Русових у Петербурзі відразу стає осередком українського життя. Сюди приводили неофітів-українців для скріплення їх національного духа. До привітної родини горнулися й старші українці, а особливо студентська молодь, яку обоє Русови так любили.

В 1908 р. доля знову перекидає Русових у Київ і тут залишаються вони до світової війни.

В Києві Софія Русова викладає у Фребліському інституті, бере також діяльну участь в українському педаґоґічному журналі „Слово" та закладає український дитячий садок, звичайно нелеґальний.

Після революції 1917 р. при українському уряді стає вона у проводі відділу дошкільної освіти в Мін. Нар. Осв. та заразом викладає на курсах українознавство.

В 1919 р. стає проф. педаґоґіки в державному університеті в Камянці Подільськім.

В 1921 р. прийшлось Софії Русовій на старість покинути рідний край та ступити на тернистий шлях еміґрації. За кордоном осідає спершу у Відні, опісля у Празі. Там виступає спершу, як лекторка французької мови в українській Господарській Академії в Подєбрадах та провадить свій улюблений дитячий садок. Згодом стає професором педаґоґіки в Українськім Педаґоґічнім Інституті ім. М. Драгоманова у Празі, де працює до смерти. В місяці лютім прийшла на світ і в місяці лютім померла у 83 році життя.

Софія Русова була людиною високих чеснот: кришталево-чесної душі, гордої вдачі, що не вміла гнутися перед сильними, чи принижуватися для шматка хліба — в неї слово не розминулося ніколи з ділом. Ніжна душею і привітна, належала до тих небагатьох, що вміють приваблювати до себе й лагідним відношенням може більше робила для пропаґанди української справи та для врятовання українських заблудших душ, ніж суворі серцем, що вміють тільки ганьбити й докорами не раз відкидають людину в протилежний табор.

(Докінчення буде).

*) Гл. чч. 87 і 89.
**) Літературу царські жандарми забрали, а Русових посадили у вязницю.

З голосів преси

Проєкти...

Найбільшою турботою англійців є придумування ввесь час способів, якими можна було б якось перемогти німців. Черчіль заповідає, що правда, „певну остаточну перемогу", але сам ще не знає, як до неї дійти. Зате находяться серед англійського громадянства раз-у-раз „специялісти", які піддають нераз просто гумористичні у своїй безмежній наївності проєкти. Один такий „проєкт" за лондонським „Дейлі Скеч'ом" подає „Берлінер Берзен Цайтунг". В тому ж „Делі Скеч" появився заклик якогось м-р І. Ленцинґа під наголовком: „Бомбардуйте їхнє пиво!". У заклику читаємо:

„Пересічний німець є дуалістичний. Коли пе пиво, подібний до фавна й робиться задирку ватий, але коли не має пива, стає напів хворий і смирний. „Тому знищення його пива є для нас психольоґічною конечністю для успішного продовжування війни".

Яку визначну ролю — пише далі „Б. Б. Ц." — може відограти алькоголь у модерній війні, бачимо вже по цих візіонерських обявленнях містера Ленцинґа. Далі бачимо це ще яскравіше із життєпису Черчіля, що його опублікувала саме тепер в Америці його недавня, довголітня секретарка, Пилис Нуар. Черчіль — пише вона — не зважаючи на своє тяжке положення і жахливу відповідальність, „не перестав ні на хвилину напиватися понад міру". При кожній телеграмі, що приносила погані вістки, випивав він шклянками, одну по одній, свій улюблений напиток „віскі". Крім цього випивав він при своїх обильних обідах багато секту, вина, коняку та ще й до цього „неймовірну кількість добірних горілок". Можна собі уявити, яку кількість „віскі" випивав Черчіль в останніх днях, коли що пів години приносила йому пошта все нову катастрофічну вістку, даючи притоку раз-по-разу хапатися за пляшку. Із неї тягне він для себе потіху, силу й відвагу кидати могутні слова, які для тверезого світу довкола нього є такі незрозумілі й вона, ця пляшка, дає йому ще й силу для могутніх ударів, що ними розбиває всю свою хатню порцеляну. Тут власне розкривається перед нашими очима найглибша тайна цього справді подиву гідного стратега, творця переможних відворотів".

—o—

Вісті з Портуґалії

У звязку з наглою актуалізацією еспанської та портуґальської проблеми у сучасній війні, пише лісабонський кореспондент **„Дойче Альґемайне Цайтунґ"**:

„У політичних колах Лісабони ставилися від початку дуже скептично до американських обіцянок допомоги Англії. Лісабонський щоденник „А Воз" вертається тепер знову до цієї теми й стверджує: Америка продукує нині менше, ніж обіцяла. Вона не в силі випродукувати місячно 3.000 обіцяних літаків і те саме діється у багатьох інших ділянках. Часопис питає дальше: „Що уявляє собою для Америки ця, проголошена нею оборона демократії, яку обстоює з такою завзятістю? Справжня суть цієї оборони — це продажа. Америка продає дуже багато; вона продає скільки може. Якщо б Америка не працювала господарсько з Англією, то нині була б війна для Англії вже покінчена, бо німецьке летунство знищило велику частину її промислових підприємств і причинило її торговельній фльоті жахливі втрати. Але Америка продукує на всі руки й буде надалі якнайбільше продавати, щоб, очевидно, при цьому якнайбільше заробити.

Часопис питає далі, чому Америка не вступає у війну й міркує, що це для неї може й краще, бо тоді виступила б також Японія, а тоді тільки потерпіли б на цьому розміри допомоги Англії. Крім цього в Америці більшість населення не хоче війни, для якої слово „демократія" є тільки зрадливим пропаґандивним гаслом.

Незалежно від цієї холодної й реалістичної оцінки *справжніх допоміжних можливостей* Америки, в Лісабоні все таки оцінюють як слід особисте значення Рузвелта і його рішуче становище по стороні демократії. Тому з відповідною увагою зустрінули тут вістку, що Рузвелт обмірковує можливість вислати до Касабллнки американські воєнні кораблі *„з чемностевими відвідинами на неозначений час"*. Цей проєкт вяжуть тут зі заявами Гела й Нокса.

Настрій недовір'я збільшує в Лісабоні ще й факт, що англійські часописи демонстраційно присвячують свою увагу Еспанії. „Невже Англія, втративши з упадком Греції свою останню позицію в Европі, захоче розпочати тепер нову акцію на іберійському півострові?" — питаються в Лісабоні, де одночасно ростуть тривожні поголоски, що їх розсівають англійські та американські пропаґандивні осередки.

Портуґальський уряд зберігає супроти всіх цих тривожних настроїв повний спокій та готується *святкувати 28. ц. м. день народин прем'єра Салезара, величезними маніфестаціями*".

—o—

ЧОРНИЙ ДЕНЬ АНҐЛІЙСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ

ШТОКГОЛЬМ, 29. IV. — День 27. квітня **ц. р. став для** британської інформаційної **служби одним з** найчорніших днів. Впродовж кількох тижнів військовий провід у Лондоні намагався **фальшувати важке положення на Балкані.** Врешті у 21-ому дні німецького походу на Балкані треба було найти якийсь спосіб, щоби, по змозі, якнайприступніше повідомити громадянську думку про **величезну катастрофу в Греції.**

Цього нещасливого дня Лондон вислав у світ такі телеграми:

В год. 13-тій: — Воєнне положення в Греції ще не зовсім ясне.

В год. 17.30: — Хід подій у пополудневих годинах далі некорисний.

45 мінут опісля анґлійська інформаційна служба вже призналася, що британські й грецькі війська опинилися у важкому положенні. Після 20-тої години радіослухачі вже довідалися, що анґлійські війська продовжають відворот. Врешті ввечері повідомили про те, що німецькі війська зайняли **Атени й Патрас.** Незабаром британська головна кватиря потвердила цю вістку.

—o—

АНҐЛІЯ КОНФІСКУЄ ФРАНЦУЗЬКІ КОРАБЛІ

ЛОНДОН, 29. IV. — **Міністр воєнної господарки Делтон, відповідаючи на запит** в палаті громад, заявив, що від 1. січня ц. р. **анґлійці сконфіскували 18 французьких кораблів.** Зпоміж них 11 відпроваджено до *Ґібральтару, 2 до Фрітови, 2 до Капштаду, 2 до Дарбен, 1 до острову св. Маврикія.* 4 кораблі їхали з незайнятої Франції, одно з *зайнятої Франції, а решта плила в напрямі* Франції.

—o—

ПОЛКОВНИК ЛІНДБЕРҐ ПОКИНУВ ЛЕТУНСЬКИЙ КОРПУС

НЮ-ЙОРК, 29. IV. — Відомий американський летун поковник Ліндберґ повідомив листом президента Рузвелта, що виступає зі запасного летунського корпусу. Ліндберґ заявив, що цю постанову спричинила образлива заввага Рузвелта під його адресою.

—o—

ЄДИНО ПРАВИЛЬНА ПОЛІТИКА ФРАНЦІЇ

ЖЕНЕВА, 29. IV. — З Віші повідомляють: Пресова аґенція „Ентерфранс" заявляє у вступній статті, що супроти сучасних подій єдино правильна і реальна політика — **це тісна співпраця Франції з Німеччиною.** Дальше згадана стаття каже, що від вибуху війни багато французів звязувало свої надії з особистими побажаннями.

Одна з головних помилок Франції — це те, що вони **протиставилися дійсності.** Але треба підпорядковуватися дійсності, бо врешті факти більше промовляють, як усі омани. **Франція опреться на сучасній Німеччини,** бо вона тепер цілковито заволоділа европейським суходолом.

—o—

НОВІ ЗАВОРУШЕННЯ В БОМБАЮ

ШАНҐАЙ, 29. IV. — В неділю дійшло в Бомбаю до боїв між анґлійською поліцією та індійськими демонстрантами. Поліція стріляла. Не зважаючи на акцію анґлійських військ, що від двох днів обсадили всі стратеґічні точки міліонового міста, не вдалося їм привернути спокій. Тільки одного дня, у пятницю, вбито 12 і ранено 12 осіб. Підчас заворушень у неділю увязнено багато індусів.

—o—

Марш. Петен скінчив 86 літ

ВІШІ, 29. IV. — Голова французького уряду марш. Петен скінчив недавно 86 літ життя. Він у повні духових і фізичних сил. На його особисте бажання не було ніяких торжеств, ні маніфестацій у його честь. З приводу 86-тих уродин марш. Петена паризькі щоденники підкреслили повне підпорядкування французького народу особі маршала. „Пті Парізіен" пише, що за марш. Петеном станула ціла Франція, солідаризуючись з ним. Маршал мусить вказати народові шлях його діяння. Марсель Деа пише в „Евр", що марш. Петен урятував єдність Франції та в Монту прийняв від канц. Гітлера простягнену до нього руку, погоджуючись на співпрацю Франції з переможцем. Тепер маршал повинен послідовно вести Францію цим одиноким спасенним шляхом. Франції не має засобів довше чекати. — „Матен" пише: „Франція має вже досить життя в укритті. Вона бажає вийти на денне світло. Франція готова йти за марш. Петеном. Нехай він вкаже шлях до спасення, а кожний француз відповість: я готов!"

Німецька господарська делеґація в Токіо

ТОКІО, 29. IV. — До Токія прибула німецька господарська делеґація під проводом державного секретаря Вольтона. На двірці привітали її німецький амбасадор Отт, голова німецької торг. палати в Японії і представники японського міністерства закордонних справ з дир. Мізуно. Японська преса в сердечних статтях привітала німецьку делеґацію. „Токіо Ніші-Ніші" пише, що в господарській ділянці є багато можливостей німецько - японської співпраці. Теперішні переговори скріплять і поширять господарську співпрацю в рамах договору трьох.

Німецька делеґація вписалася в цісарській палаті до книги гостей. Голова делеґації Вольтат прийняв у німецькій амбасаді 60 представників японської преси, зясував їм справу розросту німецького господарства та відповідав на запити.

*— **В ПОЗЕНІ** мін. освіти Руст відкрив 27. ц. м.* **німецький університет.**

— **ДО АНКАРИ** прибуло багато анґлійців із Царгороду. Всі гостинниці переповнені.

— **СОФІЙСЬКА ПОЛІЦІЯ** викрила змову анґлійських саботажистів у Болгарії. Викриті бомби були анґлійського походження. Поліція зібрала вже обширний матеріял і незабаром подасть його до відома.

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР

КВІТЕНЬ.

30. Середа — пр. Симеона.

ТРАВЕНЬ.

1. Четвер — пр. Івана.

— „БОРОТЬБА УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНСТВА З ЖИДІВСТВОМ У 18. СТОЛІТТІ". На таку тему виголосить виклад о. Всеволод Дурбак, заходом Секції Наукових Викладів ім. Петра Могили при УОТ у Кракові, Адольф Гітлерпляц 12/II, в суботу, 3-го травня в год. 19.15. Гостям раді.

— З ДІЯЛЬНОСТИ „ПРОСВІТИ" В ПРЯШЕВІ. Дня 9. III. о. канонік И. Дюлай, голова „Просвіти", виголосив реферат на тему „Націоналізм". Реферат був незвичайно добре опрацьований і збагатив слухачів багатьома думками. Ціла авдиторія з великою увагою вислухала слово докладчика та винесла якнайкращі враження. — Дня 29. III. проф. д-р Іванко, секретар „Просвіти", виголосив відчит на тему „Активна любов до свого народу". У свому відчиті докладчик розібрав і показав шлях тієї активної любови до свого українського народу та закликав до праці. Переповнена саля „Просвіти" взяла його слова до серця.

— ШЕВЧЕНКІВСЬКА АКАДЕМІЯ В ПРЯШЕВІ. Дня 16. III. в „Просвіті" влаштовано національне свято українського генія Т. Шевченка з такою програмою: реферат ред. Івана Рогача: „Шевченко — як творець українського світогляду"; деклямація „Кавказ" — К. Гужвая; хор „Просвіти" відспівав „Заповіт". Шевченківське свято злучене із святом Карпатських Роковин. Реферат про березневі події виголосив проф. української гімназії в Пряшеві д-р В. Іванко. Після цього хор „Просвіти" заспівав пісню „Коли Ви вмирали...". Далі була деклямація п. М. Шуркало „Тополя". Наймолодший просвітянин Ломацький продеклямував уривок із „Гайдамаків". Накінець орхестра „Просвіти" заграла кілька взанок українських народніх пісень.

— СВЯЧЕНЕ УДК У ГРУБЕШЕВІ. В неділю, 20. IV., на перший день Великодніх Свят, заходом УДК у Грубешеві відбулося традиційне Свячене. Крім місцевої інтелігенції прибули спеціяльно запрошені представники нім. влади з п. Крайсгавптманом на чолі. Привітальні промови й побажання створили милий і радісний настрій, що поглибив взаємини між німецькою владою та українцями, згуртованими при УДК.

— КУРС ПЕРШОЇ ДОПОМОГИ. При реф. Суспільної Опіки грубешівського УДК засновано Секцію Народнього Здоровля. Голова Секції, лік.-дент. Р. Сухий, його заступник студ. фарм. Є. Самохваленко. Секція почала свою діяльність зорганізуванням Першої Допомоги для жінок, обєднаних в УДК. Курс веде голова Секції два рази тиждень. В програму курсу входять: гігієна, фізіологія й бактеріологія. Слухачок є понад 20. Курс триватиме 6 тижнів і закінчиться іспитом.

— ПЕРЕСТОРОГА. З уваги на те, що трапляються доволі часто крадежі українських документів, перестерігаємо всіх, щоб уважали на свої кишені при касах, у залізничих буфетах та в крамницях.

— ГЕРОЙСЬКИЙ ЧИН УКРАЇНСЬКОГО ПОЛОНЕНОГО. Українець Григорій Сидор із Станиславівщини вирятував 14. II. ц. р. 4-літнього хлопця, сина хлібороба Крігера з Вогтгафіту, що заломився на леді ставу й почав тонути. Сидор кинувся до 2 м. глибокої води, витягнув хлопця, що вже тонув і привернув його до памяти. За його відвагу, притомність ума і геройський чин комендант табору висловив похвалу Григорієві Сидорові та передав грошеву нагороду.

— 29-ИЙ СХІДНІЙ ЯРМАРОК У КЕНІҐСБЕРҐУ відбудеться від 17. до 20. серпня ц. р. На цьому ярмарку будуть зразки товарів, технічні й будівельні експонати, виставка хліборобських і ремісничих виробів, фахові покази, вкінці закордонні відділи. Цьогорічний східній ярмарок причиниться до нав'язання торговельних звязків із новими просторами німецького Сходу та з державами східньої й північної Европи.

— ПОМЕР кардинал Карло Кашпар, архиепископ Праги. Він був добрим проповідником, знавцем церковного права. Написав кілька праць з церковного права. За 10 літ праці на архиепископському престолі побудував він 4 нові церкви. Поховано його в соборі св. Віта.

КоДУС

Є акції серед громадянства, до яких замало підійти з міркою холодного розумування, але треба теплого почування, щоб усю глибінь і далекосяжність їх вичути. Такою є саме акція, що її веде КОДУС — Комісія Допомоги Українському Студентству при УЦК.

„Комісія Допомоги"... І зараз в уяві нашого громадянина виринає образ студента чи якогось збірщика в полатаній чи вичерті свитині, в руках із пушкою чи листою на бідне студентство. Остаточно дістає якийсь гріш і обличчя нашого громадянина розпогоджується усміхом вдоволення з приводу виконання патріотичного обовязку. Та не так треба підходити до акції, що її започаткував УЦК для українського студентства.

Хвилини, що їх переживаємо, це безперечно хвилини історичні й переломові для кожної нації, повні нерозгаданих можливостей. А тільки тоді виходить нація переможно, коли зуміє вичути те, що єдино потрібне в тому часі. Такою потребою є в нас під сучасну пору заповнення прогалин у кожній царині нашого національного життя.

КОДУС має точно означене завдання заповнити одну прогалину, що повстала в нашому національному організмі внаслідок нашого попереднього політичного лихоліття, коли українському студентові був заборонений, або дуже обмежений, вступ на вищі школи. Це вже сьогодні дошкульно відчуваємо на теренах Підляшшя, Холмщини чи Лемківщини, де є повний брак людей деяких звань або замале їхнє число. Прогалина це дуже важна. Коли як коли, але саме тепер, може, як ніколи досі, доля дає нам усі дані, щоб цю прогалину заповнити.

Бо саме тепер маємо доступ до високих шкіл, маємо людей, що хотять студіювати, і маємо матеріяльні засоби на студії. Для нашої нації рідко коли ці три дані виступали рівночасно.

Перед нами отворені всі високі школи Великої Німеччини, школи, що під кожним оглядом стоять на першому місці і можуть бути гордістю кожного, хто їх скінчив. Поминаємо вже, що одночасно зі знанням приходить неоцінена користь опанування німецької мови, що дає ключ до пізнання всіх ділянок людського знання в багатій і цінній німецькій літературі.

Маємо теж людей, що можуть і хочуть студіювати і то маємо їх у великому числі. Скільки то нескінчених студентів, скільки вже тут здобуло матуру, і всі вони сидять сьогодні на різних посадах, замість на студентських лавках, учать дітей, замість студіювати самому, організують інших, замість спершу самим навчитися студентської дисципліни.

Залишається ще третя, себто матеріяльна, сторінка справи. Але і тут обставини тепер куди кращі, як раніше. Треба тільки зрозуміння ваги справи і відчуття найбільш суттєвих питань нашої дійсности. Треба вміти спрямувати всі сили в цьому напрямі, що є найважніший та єдиний, на якому можна виповнити прогалини нації.

Завдання це має саме КОДУС — зорганізувати наше громадянство, сконцентрувати його увагу на ті можливості, що їх можемо осягнути, випускаючи нові кадри повновартних інтелігентів-громадян, спеціялістів у свому званні, дати правильне розуміння акції допомоги студентству в широких масах, зосередити увагу громадянства на сутніх наших завданнях у цьому бурхливому часі. Тому акції КОДУС-у не вільно брати тільки під кутом матеріяльної допомоги студентству. Її завдання вищі й тому вона мусить знайти ентузіястів у всіх закутинах нашої території. е. к.

—o—

З церковного життя

Українські церковні справи

РИМ. — В останніх днях березня ц. р. помер у Римі довголітній асесор св. Конгрегації для Східньої Церкви, мінсіньор Чезаріні. На його місце в перших днях квітня настановлено Й. Е. архиепископа монсіньора Арату. Це людина, що перейшла всі ступні церковної єрархії, почавши від сільського пароха, де працював повних чотирнадцять літ, через усі етапи диплёматичної ватиканської служби: був він секретарем Апост. Нунціятури в Празі, відтак на тім же уряді у Відні, потім авдитором Апост. Нунціятури першої кляси в Португалії, — врешті 1937 р. стає титулярним архиепископом і Апостольським Нунцієм в Естонії і Латвії. Після прилучення цих країв до Совітів стрічає його новий аванс у нашій Конґреґації, бо займає він перше місце по кардиналі-секретарі тієї ж Конґреґації. З українськими справами він добре ознайомлений із часу свого урядування у Празі враз із нашим приятелем і покровителем кардиналом Мармаджі, тоді празьким нунцієм. Архиепископ Арата — людина прямолінійна, чистого характеру, з глибоким почуттям справедливости, віддана зовсім справам католицької Церкви, притому тиха й скромна, що любить працювати без гамору й зайвого розголосу. Можемо мати оправдану надію, що новий високий урядовець у св. Східній Конґреґації прихильно поставиться до всіх потреб і вимог української Церкви. Новому Достойному Номінатові бажаємо найкращих осягів у його відповідальній праці.

МАДЯРЩИНА (ЗАКАРПАТТЯ). Як відомо, минулого року під осінь Апост. Престіл, беручи під увагу добро василіянських манастирів у межах Мадярщини, поділив їх на три групи після національности, а саме групу українську, румунську і мадярську, з окремими настоятелями й новіціятами для кожної групи. Настоятелем української групи, що обіймала пять манастирів на Підкарпатті: Ужгород, Мукачево, Мале Березне, Імстичево і Боронява біля Хусту, назначено о. д-ра Антона Станканинця. Він забрався до обсади українських манастирів нашими черцями. Одначе це не подобалося будапештенській владі і вона, може і не чисто підшепти, вивезла з Підкарпаття аж сімох молодих свідомих наших василіян до румунського манастиря в Мікулі і там їх перетримує вже кілька місяців, відмовляючи їм дозволу на поворот на Підкарпаття. Наші манастирі обсадили мадяри своїми людьми не-українцями, щоб тим лекше могли нам нарід мадяризувати. Між вивезеними є отці: Антін Станканинець, Полікарп Лозан, Йосиф Завадяк, ігумен малоберезнянський, Мелетій Малинич, Богдан Мересій, Денис Дребітко та Іван Сатмарі.

БРАЗИЛІЯ. У Бразилії пішла в останніх місяцях сильна систематична й зорганізована нагінка на чужинців без огляду на їх національність з метою побразилійщити всю тамошню еміграцію. Ця денаціоналізаційна акція намагається переступити церковні пороги. Наша дуже численна еміграція в Бразилії наражена також на цю акцію. Два релігійні наші органи, „Місіонар" і „Працю", закрили. Проповіді мають голосити в першу чергу по бразилійськи і щойно потім можуть те саме переповідати в своїй рідній мові. Навчання в школах має також відбуватися по бразилійськи.

Короткі вістки

— КОЛИШНІ грецькі міністри Кодзіяс і Апостолідес, прибули до Смирни.

— КОМІСАРЕМ для Чорногори іменований посол Серафіно Маццоліні. Він прибув уже до Цетінії.

— ДО БЕЙРУТУ прибуло багато втікачів із балканських держав, переважно жидів і англійців, що мають намір дістатися до Палестини.

— БЮРО РОЙТЕРА повідомляє, що „Імперіяльні війська у Греції перевели новий відворот у найкращому порядку".

— ПЕРШИЙ болгарський президент регенції Скопле, Казаров, подав до відома, що з днем 26. IV. ввійшла в життя болгарська державна влада на цьому терені. Життя у Скоплю пливе нормально.

Хотіли здержати німців у Коринтійському заливі

ЖЕНЕВА, 29. IV. — Минулої суботи ввечері надійшла до Льозанни вістка, що свідчить про безмежні омани вільних лондонських політичних і військових кругів. Згідно з тією вісткою та інформаціями з американських джерел, усі зусилля ген. Уілсона в Греції зводилися до того, щоби здержати німецькі війська у коринтійському заливі. Таким чином англійці хотіли примусити німецькі війська до позиційної боротьби, щоби придбати змогу до підготови воєнних дій на Близькому й Середньому Сході. Англійці спирали свої міркування на здогадах, що, мабуть, німці не розпоряджають у Греції достатньою кількістю важких гармат, якими можна би сфорсувати перехід на Пельопонез. Саме тоді, коли англійці подали ті інформації, німецькі війська зайняли коринтійський просмик, перейшли через залив Патрас на Пельопонезі і зайняли найважніші міста на Пельопонезі — Коринт і Патрас.

З українського життя

СХОДИНИ ГРОМАДЯН В У. Д. К. У КРИНИЦІ.

Український Допомоговий Комітет у Криниці, для нав'язання тіснішого зразку з громадянами Криниці-живця та поглиблення своєї праці, скликав дня 14. ц. м. в год. 6 вечером своїх членів на нараду.

Нараду відкрив голова У. Д. К. Осип Навроцький, реферат про структуру Українського Центрального Комітету і Українських Допомогових Комітетів та про саму працю У. Д. К. виголосив секретар У. Д. К. Степан Волинець. З того реферату приявні довідалися, що праця У. Д. К. — організаційна акція, допомогова та культурно-освітня з кожним днем поглиблюється. Труднощі з боку ворожих чинників поборює У. Д. К. позитивною роботою.

У. Д. К. в Криниці обєднює тепер 2.096 членів, у тому 354 зареєстрованих, а 1742 спомагаючих. Серед зареєстрованих є 166 інтелігентів, 10 купців, 16 ремісників, 51 робітників і 111 селян-рільників. Спомагаючі члени — це переважно селяни.

У. Д. К. своєю діяльністю охоплює 41 сіл, у яких має своїх мужів довіря. Серед мужів довіря є 21 учителів, 5 священиків, 13 селян і 2 інші по фаху. Для усправнення праці, У. Д. К. створив у районі 3 делегатури, а крім цього задумує зорганізувати в осідку Крайсгавптмана, в Новому Санчі, окремий секретаріят. Провід У. Д. К. — це шість рефератів з 13 секціями, які тепер є в стані реорганізації.

Цікаве порівнання членства священиків: на 27 всіх священиків у районі ледви 13 є членами. Краще виглядає членство учителів, бо досі У. Д. К. обєднав: 40 учит. народ. шкіл, 9 з Укр. Держ. Семінарії і 2 зі сільсько-господарської школи.

Допомогова акція У. Д. К. має різні види.

Поладнує та виготовлює всякі подання до уряду праці, Крайсгавптманату, Цольамту, Лісового уряду (Форстінспекціон), інвалідам і т. д. Крім цього голова У. Д. К. особисто інтервенює у влади.

Освітньо-культурна праця в У. О. Т. також дає гарні осяги: на 41 сіл — є вже зорганізованих 38 читалень із 1.725 членами. Дуже відрадним явищем є факт, що читальні почали вже організувати бібльотеки. За останні 3 місяці читальні закупили 3.150 книжок. З бібліотек досі користало 417 членів, які прочитали 1625 книжок. Крім цього читальні У. О. Т. відбули за останні 3 місяці: 60 товар. сходин, 92 відчитів, 72 святочних сходин, 37 театральних вистав, 38 академій, 30 концертів — у районі є зорганізованих 11 хорів з 262 хористами і 6 забав.

Поганіше з організацією молоді. На 11 куренів молоді працює нормальню тільки 6. Навіть сама Криниця не спромоглася ще досі зорганізувати взірцевий курінь молоді! — Молодь Криниці воліє чомусь плентатись одинцем, або тільки багато говорить про організоване життя.

При кінці референт заапелював до громадян, щоб активно співпрацювали з У. Д. К., бо У. Д. К. — це не лише провід зложений з голови і шістьох референтів, але У. Д. К. — це всі громадяни члени У. Д. К. Інтеліґенція Криниці повинна б дещо більше виявляти охоти до громадської праці та час до часу голоситися на виїзди в села з рефератами, чи в інших справах.

При У. Д К. істнує бурсова комісія, яка веде дівочу й мужеську бурсу, захоронкова комісія, що має три захоронки — в Криниці-живці, Криниці-селі і Поворознику, комісія опіки над бідними Криниці-міста та комісія лікарів.

Допомогову акцію ведеться в 46 місцевостях повіту. Допомогових карт видано досі 1594. Бідні діставали черевики, мармеляду, картоплю, оселедці та грошеву допомогу. На свята У. Д. К. дістав від У. Ц. К. на ту ліць 20.700 зол. Крім цього У. Д. К. виєднав у влади більший приділ муки. Також пороблено заходи, щоби виєднати ренту для 4 інвалідів з останньої війни. Лікарська секція дає безплатні лікарські поради для бідного українського населення в повіті.

Накінець голова У. Д. К. сотник О. Навроцький обширно звітує заходи У. Д. К. в урядових чинників у різних справах як господарського (контингенти), так і культурно-освітнього і адміністраційного (відділеня наших сіл з польських волостей) характеру.

По звітах була коротка дискусія, в якій, між іншим, інсп. Р. Левицький висловив побажання, щоби раз уже з громадської праці усунути всякі „політичні" свари й стати разом із У. Д. К. до активної ної праці над культурною і господарською розбудовою Криниччини.

К-р.

З ПЕРЕМИШЛЯ.

Дня 29. березня 1941 відбулися у власній домівці Загальні Збори Українського Кооп. Банку „Віра" в Нім. Перемишлі, при співучасті майже всіх зорганізованих членів-купців і членів-громадян. Зборами провадив голова Надз. Ради о. проф. Голинський Петро з Ярослава.

Зі звіту Дирекції довідались члени, що Українбанк переніс на цей бік Сяну у вересні 1939 тільки 1/5 свого майна і по цьому боці має лише одну 2-поверхову камяницю.

В перших днях Банк розвинув діяльність, стягаючи довги, виплачував в ограничених сумах вклади ощадностеві вкладникам, які не мали заняття і не мали спершу з чого жити. Треба зазначити, що крім Укр. Щадниці, яка веде свої аґенди разом з Українбанком, ніодна чужа установа не відновила своєї діяльности.

Вже від 1939 року по здобутті нових фондів у формі вкладок на р-к ощаджень і біжучих та стягнення старих претенсій, Українбанк розвиває живу кредитову діяльність, акредитує в першу чергу кооперативні установи і купецтво, якому дає змогу ставити перші кроки та закріпитись.

З днем 31. 12. 1940. Українбанк обєднував і 141 членів. Загальний оборот виносив до зл. 2.000.000, а оборотові фонди 300,000.— зл. з чого власні фонди 120,000.—

Бе зогляду на несприятливі часи, воєнні події, близкість границі й низьку відсоткову стопу, Банк придбав в мин. році нових вкладів ощадностевих на суму зл 24.000.—.

Перед війною Українбанк був у 90% селянським банком. Тепер постепенно ліквідує селянські позички, а опирає свою діяльність на купецтві. Вслід за цим набирає характеру купецького Банку.

Протягом року уділено купцям кредиту в р-ках біж. на суму ок. зл 500,000.— і звичайних позичок на суму зл 72,000.—. Оборотові фонди зросли в порівнанні з мин. роком на 90,000.— зл.

По уділенні абсолюторії Надз. Раді і Управі та доповненні Надз. Ради з представників купецтва і ремісників, закінчено наради Загаль. Зборів, які ввесь час мали поважний і річевий характер. Вибрана Надзірна Рада та дотеперішня Управа дають запоруку, що Українбанк й надалі буде розвиватись.

„, поз-

ПРИЄДНУЙТЕ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ!

За Редакцію відповідає начальний редактор М. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Райхсштрассе 34, II. Тел. ..
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34, Fernspr. 230-39, — Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79